

Asia: VN/26458/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle mikroliikkumista koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksen tavoitteet

Huomiot esityksen tavoitteista

1. Liikenneturvallisuuden parantaminen: Esitys pyrkii vähentämään mikroliikkumiseen liittyviä onnettomuuksia, joista monet koskevat sähköpotkulautoja ja muita kevyitä sähköajoneuvoja. Aivovammat ovat yleisiä tällaisissa onnettomuuksissa, erityisesti kaatumisten yhteydessä. Esityksen tavoite on mielestämme kannatettava.
2. Promillerajan asettaminen kevyille sähköajoneuvoille: Esitys ehdottaa promillerajaa sähköpotkulautojen ja muiden kevyiden sähköajoneuvojen kuljettajille. Tämä on merkittävä toimenpide aivovammojen ehkäisyssä, koska päihtyneenä tapahtuvat onnettomuudet voivat johtaa vakaviin vammoihin, erityisesti päähän kohdistuviin iskuihin. Alkoholilla on suuri rooli onnettomuuksissa, ja esitys pyrkii vähentämään päihteiden vaikutuksen alaisena ajamista, mikä parantaisi turvallisuutta erityisesti taajamissa ja kaupunkialueilla, missä aivovammoja sattuu usein.
3. Onnettomuuksien seuranta ja tilastointi: Mikroliikenneonnettomuuksien kattavampi tilastointi voisi auttaa saamaan paremman kuvan näiden ajoneuvojen käytöstä johtuvista aivovammoista ja lisätä tietoisuutta riskitekijöistä. Tämä parantaisi aivovammojen ennaltaehkäisyä, koska nykytilanteessa tilastointia ei ole riittävästi.
4. Esteettömyys ja turvallisuus julkisessa katutilassa: Esityksessä korostetaan esteettömyyden merkitystä, erityisesti väärin pysäköityjen ajoneuvojen osalta. Väärin pysäköidyt sähköpotkulaudat voivat heikentää liikuntarajoitteisten ja aivovammautuneiden henkilöiden esteettömyyttä ja turvallisuutta. Tämä on tärkeä näkökulma, sillä monet aivovammautuneet ihmiset voivat kohdata liikkueensa haasteita ympäristön esteettömyydessä, mikä lisää riskiä uusille vammoille.

5. Kuntien työkalut mikroliikkumisen hallintaan: Esitys antaa kunnille paremmat valtuudet hallita mikroliikkumista, esimerkiksi rajoittamalla ajoneuvojen käyttöä tai pysäköintiä tietyillä alueilla. Tämä voisi auttaa vähentämään onnettomuuksia ja edistämään turvallisempia liikkumisympäristöjä, mikä on merkittävää aivovammojen ehkäisyssä ja niiden jälkihoidon sujuvuudessa.

Esityksen vaikutukset

Huomiot esityksen vaikutusten arviointia koskevasta luvusta 4.2

1. Liikenneturvallisuuden parantaminen (4.2.2):

Esityksessä arvioidaan, että esitetyt toimenpiteet voivat merkittävästi parantaa liikenneturvallisuutta erityisesti taajama-alueilla. Aivovammojen ehkäisyn näkökulmasta tämä on positiivista, sillä mikroliikenneonnettomuuksien vähentäminen vähentää suoraan myös näistä onnettomuuksista aiheutuvia aivovammoja.

Onnettomuuksien puutteellinen tilastointi ja tilastohistorian lyhyys luovat kuitenkin epävarmuutta vaikutusarvioihin.

2. Saavutettavuus ja esteettömyys (4.2.3):

Esteettömyys ja turvallinen liikkuminen julkisessa tilassa on tärkeää aivovammautuneille henkilöille. Esityksen mukaan luvanvaraisuudella ja tiukemmalla valvonnalla pyritään varmistamaan, että esimerkiksi väärin pysäköidyt mikroliikennevälineet eivät vaaranna esteettömyyttä. Tämä on erityisen tärkeää aivovammautuneiden turvallisuuden ja itsenäisen liikkumisen kannalta. Esteettömyysongelmat ovat erityisen tärkeitä aivovammautuneille henkilöille, joilla voi olla motorisia tai kognitiivisia haasteita liikkumisessa.

3. Taloudelliset vaikutukset (4.2.4):

Esityksessä todetaan, että taloudelliset säästöt syntyvät pitkälti onnettomuuksien vähenemisestä ja terveydenhuollon kuormituksen pienentymisestä. Tämä koskee myös aivovammautuneiden hoidon tarvetta. Vähemmän onnettomuuksia vähentäisi aivovammojen määrää ja näin keventäisi terveydenhuollon kuormitusta tältä osin.

4. Viranomaisten ja terveydenhuollon resurssit (4.2.5):

Mikroliikenteen parempi sääntely ja valvonta keventäisi poliisin ja terveydenhuollon resursseja pitkällä aikavälillä. Tämä voisi olla myönteinen vaikutus aivovammautuneiden näkökulmasta, sillä vapautuvia resursseja voitaisiin kohdistaa paremmin esimerkiksi aivovammoja ehkäiseviin toimenpiteisiin (esimerkiksi väkivallan ennaltaehkäisy, liikennevalvonta) ja niiden hoitoon.

Mikroliikennelupa

Huomiot mikroliikennelupaa koskevista ehdotuksista

1. Kuntien rooli ja lupaehtojen asettaminen: Esitys antaa kunnille oikeuden myöntää mikroliikenneluvat, joihin voidaan liittää ehtoja liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden varmistamiseksi. Tämä on positiivista aivovammutuneiden henkilöiden kannalta, koska kunnat voivat asettaa ehtoja esimerkiksi ajoneuvojen pysäköinnille ja nopeusrajoituksille alueilla, joilla liikkuu paljon ihmisiä, kuten keskustassa tai taajamissa. Esteettömyys on erityisen tärkeää aivovammutuneille, jotka saattavat kohdata liikkumisessa haasteita.
2. Ajoneuvojen määrän ja käyttöalueiden hallinta: Mikroliikenneluvassa kunnat voivat myös rajoittaa ajoneuvojen määrää ja määritellä käyttöalueita. Tämä voisi auttaa vähentämään sähköpotkulautoihin ja muihin kevyisiin sähköajoneuvoihin liittyviä vaaratilanteita, joissa on riski onnettomuuksiin ja aivovammoihin.
3. Sääntelyn valvonta ja liikenneonnettomuuksien ennaltaehkäisy: Lupaehtoisissa voidaan määrätä tietojen jakamisesta kunnalle, mikä parantaa valvontaa. Tämä saattaa tehostaa onnettomuuksien seuranta ja ehkäisyä, mikä on tärkeää aivovammojen ennaltaehkäisyn näkökulmasta.
4. Väärin pysäköityjen ajoneuvojen siirtäminen: Lupaehtojen vastaisesti pysäköityjen ajoneuvojen välitön siirtäminen on tärkeä toimenpide esteettömyyden turvaamiseksi, erityisesti aivovammutuneille henkilöille, jotka voivat tarvita selkeitä ja esteettömiä kulkuväyliä liikkumiseen.

Liikennelupaehtotukset näyttävät tarjoavan keinoja parantaa aivovammutuneiden henkilöiden liikenneturvallisuutta ja esteettömyyttä, erityisesti kunnallisen sääntelyn ja valvonnan avulla.

Promilleraja

Huomiot kevyiden sähköajoneuvojen ja moottorilla varustettujen polkupyörien kuljettamisen promillerajaa koskevista ehdotuksista

1. Promillerajan asettaminen: Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että moottorilla varustetun polkupyörän ja kevyen sähköajoneuvon kuljettajille asetetaan promilleraja, joka on 0,5 promillea tai 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa. Lisäksi säänneltäisiin huumausaineiden käyttöä, mikä tarkoittaa, että veressä ei saisi olla huumausaineen vaikuttavaa ainetta ajon aikana.

Tämä promilleraja on tärkeä aivovammojen ehkäisyn näkökulmasta, koska päihtyneenä ajaminen lisää merkittävästi onnettomuuksien ja aivovammojen riskiä. Tiukempi valvonta ja ennaltaehkäisevä lainsäädäntö vähentävät päihtyneenä ajamisesta johtuvia onnettomuuksia.

2. Valvonta ja seuraamukset: Promillerajan rikkomisesta voitaisiin määrätä liikennevirhemaksu, mikä helpottaa lain noudattamisen valvontaa ja parantaa turvallisuutta. Promillerajan vaikutukset liikenneturvallisuuteen arvioidaan positiivisiksi, sillä se vähentäisi päihtyneenä tapahtuvia

onnettomuuksia. Tämä puolestaan voisi vähentää aivovammojen määrää ja terveydenhuollon kuormitusta.

3. Vertailu muihin maihin: Esityksessä viitataan esimerkiksi Norjaan, jossa kevyiden sähköajoneuvojen promilleraja on 0,2 promillea. Suomessa esitetty 0,5 promillen raja on väljempi kuin monissa muissa maissa, mutta sillä on silti merkittävä liikenneturvallisuutta parantava vaikutus.

Promillerajan käyttöönotto kevyille sähköajoneuvoille ja moottorilla varustetuille polkupyörille on tärkeä askel liikenneturvallisuuden parantamisessa ja aivovammojen ennaltaehkäisyssä.

Liikennevalvonta

Huomiot liikennevalvontaa koskevista ehdotuksista

1. Poliisin liikennevalvonnan rooli: Poliisi on ensisijainen valvova viranomainen mikroliikenteessä, ja sen tehtävänä on valvoa muun muassa ajoneuvojen kuntoa, liikennekelpoisuutta ja sääntöjen noudattamista. Poliisin tehtävä on erityisen tärkeä aivovammojen ennaltaehkäisyssä, koska tehokas valvonta voi vähentää onnettomuuksia ja päihtyneenä ajamista, jotka ovat merkittäviä aivovammojen riskitekijöitä.

2. Tehostettu valvonta ja seuraamukset: Ehdotusten mukaan poliisilla on laajat valtuudet pysäyttää ajoneuvoja, tarkastaa niiden liikennekelpoisuus ja määrätä seuraamuksia sääntöjen rikkomisesta. Tämä on tärkeä osa liikenneturvallisuutta, koska valvonnan lisääminen voi vähentää riskikäyttäytymistä ja näin vähentää myös aivovammoja aiheuttavia onnettomuuksia.

3. Kunnallisten resurssien vahvistaminen: Kunnat saavat ehdotuksen mukaan enemmän valvontavastuuta, mikä voi lisätä resursseja valvontaan erityisesti taajama-alueilla. Tämä voisi osaltaan parantaa turvallisuutta ja vähentää erityisesti sähköpotkulautoihin liittyviä onnettomuuksia, jotka ovat olleet merkittävä aivovammojen lähde viime vuosina.

Liikenteenohjauslaitteet

Huomiot uusia liikenteenohjauslaitteita (liikennemerkki ja tiemerkintä) koskevista ehdotuksista

1. Uudet liikennemerkkit ja tiemerkinnät: Esityksessä ehdotetaan uutta liikennemerkkiä ja tiemerkintää kevyiden sähköajoneuvojen, kuten sähköpotkulautojen, ohjaamiseksi. Tämä lisää selkeyttä liikenteessä, mikä on tärkeää erityisesti aivovammautuneille henkilöille, joilla saattaa olla kognitiivisia haasteita ympäristön hahmottamisessa ja liikenteessä toimimisessa. Selkeät merkit vähentävät mahdollisia vaaratilanteita, joissa on riski onnettomuuksille ja aivovammoille.

2. Esteettömyys ja turvallisuus: Liikenteenohjauslaitteet, kuten lisäkilvet ja merkit, on tarkoitus suunnitella siten, että ne huomioivat selkeyden ja esteettömyyden. Tämä on erityisen tärkeää

aivovammautuneille henkilöille, joille esteetön ja ennakoitavissa oleva liikenneympäristö on elintärkeä turvallisuuden kannalta. Esitys huomioi, että liikenteenohjauslaitteiden oikea sijoittelu ja viestinnällinen tarkoitus ovat ratkaisevia tekijöitä tienkäyttäjien ymmärryksen ja turvallisuuden varmistamiseksi.

3. Kustannukset ja käyttöönotto: Esityksessä mainitaan, että uusien liikennemerkkien ja tiemerkintöjen asettaminen voi aiheuttaa kunnille merkittäviä kustannuksia, mikä voi hidastaa niiden käyttöönottoa. Tämä voi vaikuttaa liikenneturvallisuuden parantumiseen ja voi asettaa haasteita erityisesti aivovammautuneille henkilöille, joille liikenteen selkeys ja turvallisuus ovat keskeisiä.

Ajoneuvolain soveltamisala

Huomiot ajoneuvolain soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta

1. Soveltamisalan laajennus:

Ehdotuksessa ajoneuvolain soveltamisalaa muutetaan siten, että kevyeksi sähköajoneuvoksi katsotaan kaikki ajoneuvot, joiden rakenteellinen nopeus on 7–25 km/h. Tämä tarkoittaa, että polkupyöräilijän liikennesääntöjä sovelletaan myös kaikkiin sähköpotkulautoihin ja vastaaviin laitteisiin. Tämä voi selkeyttää sääntelyä, mikä parantaa turvallisuutta ja vähentää väärinkäsityksiä liikenteessä, jotka voisivat johtaa onnettomuuksiin ja mahdollisesti aivovammoihin.

2. Poikkeus liikkumisesteisille henkilöille tarkoitetuista laitteista:

Ajoneuvolain soveltamisalaa ei jatkossakaan sovelleta pyörätuoleihin tai muihin liikkumisesteisten henkilöiden käyttöön tarkoitettuihin laitteisiin, joiden suurin nopeus on enintään 15 km/h. Tämä poikkeus on tärkeä aivovammautuneille henkilöille, jotka voivat käyttää liikkumista avustavia laitteita, ja varmistaa heidän esteettömyytensä säilymisen tieliikenteessä.

3. Liikenneturvallisuuden parantaminen:

Soveltamisalan laajennus kevyisiin sähköajoneuvoihin pyrkii yhtenäistämään sääntelyä ja parantamaan liikenneturvallisuutta, mikä on tärkeää aivovammojen ehkäisyn kannalta. Selkeät säännöt voivat vähentää onnettomuuksia, erityisesti kaupunkialueilla, joissa mikroliikenne on yleistä.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Huomiot muista mahdollisista asioista

1. Liikenneturvallisuusstrategia ja mikroliikkumisen seurantaverkosto: Esityksessä korostetaan mikroliikkumisen turvallisuuden jatkuvaa seuraamista ja verkoston perustamista liikenneturvallisuuden kehityksen valvomiseksi. Tämä on tärkeää, koska seurantaverkoston avulla voidaan tunnistaa mahdollisia uusia riskejä ja kehityssuuntia, kuten mikroliikenteen aiheuttamat aivovammat. Lisäksi verkosto auttaa keräämään tarkempaa tietoa onnettomuuksista ja vahinkotilastoista, mikä on merkittävää ennaltaehkäisevässä työssä.

2. Liikennesääntöjen tuntemus ja valistus: Tiedotus ja valistus mikroliikenteen liikennesäännöistä ovat keskeisiä turvallisuuden parantamiseksi. On tärkeää, että liikennesäännöt ovat helposti ymmärrettäviä ja kansalaisille tiedotetaan riittävästi mikroliikenteen vaaroista ja oikeanlaisesta käytöstä.

3. Kevyiden sähköajoneuvojen virheellisen pysäköinnin vähentäminen: Esityksen muutosten tavoitteena on vähentää kevyiden sähköajoneuvojen virheellistä pysäköintiä, mikä parantaa esteettömyyttä katutilassa. Tämä on erityisen tärkeää aivovammautuneille henkilöille, jotka voivat kohdata haasteita liikkumisessa esteellisten väylien vuoksi. Kunnat voivat ohjata pysäköintiä lupaehdoilla, mikä edistää turvallisempaa ja esteettömämpää liikkumisympäristöä.

4. Liikennevakuuttaminen. Vuokratoiminnassa olevien kevyiden sähköajoneuvojen vakuutuksien sisältöä ja korvaavuutta olisi hyvä selvittää. 1.6.2024 voimaan tullut lainmuutos uhkaa jättää sähköpotkulautojen aiheuttamien onnettomuuksien aiheuttamat hoito- ja kuntoutuskustannukset edelleen Suomen valtion maksettaviksi hyvinvointialueiden kautta.

Puhakka Päivi
Aivovammaliitto - toiminnanjohtaja